

ЛЕВКУН

Ольга

аспірантка факультету історії,
політології та міжнародних відносин,

Чернівецького національного
університету

імені Юрія Федьковича,

olgalevkun@gmail.com

<https://orcid.org/0000-0003-3121-192X>

**ЧИСЕЛЬНИЙ, НАЦІОНАЛЬНИЙ ТА СОЦІАЛЬНИЙ СКЛАД
НАСЕЛЕННЯ ГОРОДЕНКІВСЬКОГО ПОВІТУ СТАНІСЛАВСЬКОГО
ВОЄВОДСТВА У МІЖВОЄННИЙ ПЕРІОД 1919 – 1939 рр)**

У даній статті автором проведено ґрунтовне дослідження, актуальність якого полягає у відображенні об'єктивної реконструкції історичного розвитку етнорегіону Покуття і присвячена вивченню чисельного, національного та соціального складу населення Городенківського повіту Станіславського воєводства у міжвоєнний період. У цей час жителям довелося жити у складних економічних і політичних умовах, сюди спостерігався спад. Органи влади Другої Речі Посполитої стримували національний та соціально-економічний розвиток українців Галицького Покуття. Однак, вони мали можливість через участь у виборах децю впливати на політичне життя краю. Переписи населення виконували не тільки статистичну функцію, вони виступали засобом реалізації політичних планів, ставали чинниками реформ. Політична складова будь-яких соціальних зрізів завжди була вагомим причиною для їх фальсифікації. Передумовою даного дослідження стало з'ясування кількісної складової. Без цього неможливий аналіз наукової проблеми.

У статті розкрито і проаналізовано результати переписів населення 1921 р. та 1931 р., охарактеризовано національний та соціальний склад мешканців Городенківського повіту Станіславського воєводства у міжвоєнну добу часів Другої Речі Посполитої. Проаналізовані умови праці, проживання,

висвітлено вплив політики колонізації та осадництва на збільшення чисельності польського населення до 21 відсотка Також, визначено показники відновлення корінного українського населення, що за короткий час повністю компенсувало величезні втрати у роки Першої світової війни, та визначено етнічний склад населення повіту, взаємовідносини та стосунки між різними націями в повіті. В результаті вдалось з'ясувати, що за кількістю населення у повіті найбільше проживало українців - 73,5 %, поляків – 21,2 %, євреїв – 5,1 %. Доведено, що переважна більшість населення Городенківського повіту, який входить в етнорегіон Покуття, проживало у сільській місцевості – 78,4%, у містах: Городенці, Обертині, Чернелиці – 21,6%.

Предметом дослідження є населення Городенківського повіту, як частини Покуття, його чисельний склад, матеріально-просторова діяльність у повсякденному житті (зайнятість, житло, харчування).

Дослідження питання етнодемографії Городенківського повіту є актуальним і створює нові підходи до бачення та розуміння загальних історичних процесів на Покутті, як невід'ємної частини Галичини.

Ключові слова: Городенківський район, Друга Річ Посполита, етнічний склад населення, євреї Городенківщини, вірмени, перепис населення, конфесія, Латинники, статистика, римо-католики Покуття.

NUMERICAL, NATIONAL AND SOCIAL COMPOSITION OF THE POPULATION OF HORODENKY COUNTY OF STANISLAVSKY VOIVODESHIP IN THE INTER-WAR (1919– 1939 pp)

In this article, the author conducted a thorough study, the relevance of which is to reflect the objective reconstruction of the historical development of the ethno region Pokuttya and is devoted to studying the numerical, national and social composition of the population of Horodenka district of Stanislavsky voivodeship in the interwar period. At this time, residents had to live in difficult economic and political conditions, there was a decline. The decline was everywhere. The authorities of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth restrained national and social and economic development of Ukrainians in Galicia Pokuttia. However, they were able to take part in the election and somehow affect local political life. The population census plays not only a statistical function. It was a way of implementing political plans and adopting reforms. A political component of any social statistics has always been a crucial reason for their falsification. A prerequisite for our research was the determination of the quantitative component. It is impossible to analyze the scientific problem without this aspect. The article reveals and analyzes the results of population censuses in 1921 and 1931, characterizes the ethnic and social composition of inhabitants of Horodenka District of Stanislav Province in the Inter-War Period of the Second Polish-Lithuanian Commonwealth. It analyzes labor and living conditions, reveals the impact of polonization and osadniks politics on the increase in the number of the Polish population by 21%. The article defines indicators of the revival of the native Ukrainian population, which has totally

compensated huge losses during the First World War within a short time, as well as determines the ethnic composition of district population and relations between different nations in the district. One found out that the district had the largest number of Ukrainians – 73.5%, 21.2 % of Polish people, 5.1% of Jewish people. It was proven that the majority of the population of Horodenka District included in Pokuttia ethnic region lived in a rural area – 78.4% while 21.6% of citizens lived in such cities as Horodenka, Obertyn and Chernelytsia.

The scope of research is the population of Horodenka District as a part of Pokuttia, its number, material and spatial activities in daily life (employment, accommodation, nutrition).

The study of ethnodemography of Horodenka District is relevant. It results in new approaches to the vision and understanding of general historical processes in Pokuttia as an integral part of Galicia.

Keywords: *Horodenka District, the Second Polish-Lithuanian Commonwealth, ethnic composition of population, Jewish people of Horodenka region, Armenians, population census, confession, Latynnyky, statistics, Roman Catholics of Pokuttia.*

Постановка наукової проблеми. Історично так склалось, що в досліджуваний період, Покуття, як і вся Східна Галичина, після перемоги поляків у українсько-польській війні 1918 – 1919 рр. були окуповані і входили до складу Польщі (II Речі Посполитої). Внаслідок українсько-польської війни 1919 р., яку українці програли, поляки захопили Східну Галичину, Західну Волинь, Західне Поділля, Холмщину, Підляшшя. І хоча за рішенням Ради послів ці території в Другій Речі Посполитій мали користуватися правом автономії, але це право не було реалізовано. Не очікуючи на рішення міжнародної громадськості, щоб та остаточно визнає перехід цих земель під владу Польщі, тільки 14 березня 1923 року, вони розпочали впроваджувати тут власну систему управління. 3 грудня 1920 року на землях колишнього Королівства Галичини й Лодомерії було створено органи адміністративного управління другої інстанції – воєводства: Краківське, Львівське, Тернопільське і Станіславівське. До складу Станіславського воєводства, станом на 1921 рік, входило 16 повітів: Богородчанський, Долинський, Городенківський, Калуський, Коломийський, Косівський, Надвірнянський, Печеніжинський, Рогатинський, Скольський, Станіславівський, Стрийський, Снятинський, Тлумацький, Турчанський, Жидачівський [1]. Відповідно до «Малого Версальського трактату», підписаного між державами Антанти і Польщею,

28 червня 1919 року, Польща зобов'язувалась надати національним меншинам політичні і громадянські права, організувати на територіях, населених національними меншостями, широке територіальне, національне та господарське самоврядування [2]. У концепціях вирішення польською владою українського питання знайшов своє відображення вплив Ягеллонського міфу. Вихідною точкою була теза про національну меншовартість та культурно-історичну відсталість українців і білорусів. Ця теорія абсолютизувала роль Ягеллонської доби у формуванні політичної свідомості поляків, українців, білорусів та утверджувала думку про їх історико-політичну приналежність до польської нації. Негативний стереотип “українця-гайдамаки”, позбавленого національної самоідентичності та державотворчого потенціалу, було покладено в основу трактування самоназви “українець” та українського народу загалом: від повного заперечення його існування до визнання його культурно-етнографічної єдності з наддніпрянськими українцями. Влада Польщі прилучилася і до утвердження у свідомості польського народу переконання про виключно історико-географічний характер терміну «Україна», а отже – споконвічну приналежність західноукраїнських земель до Польщі [3].

Історія виникнення образу українців, як австрійських та німецьких прислужників сягає XIX ст., коли польська суспільна думка Галичини звинувачувала Відень у “винайденні” української нації. Протягом другої половини XIX – початку XX ст. польські політики з правого табору твердили, що український національний рух є не лише інструментом у руках австрійської влади, який вона використовує для послаблення політичних позицій поляків. Такі стереотипи ще міцніше утвердилися в польській свідомості після підписання 9 лютого 1918 р. Брестського договору між УНР та Центральними державами. З цього моменту все частіше лунали звинувачення польських політиків на адресу українського національного руху у зраді «слов'янських» інтересів та колаборації з німецькими військово-політичними колами. Не можна заперечувати, що українські галицькі політики значною мірою орієнтувалися на Четверний союз, але те саме стосувалось і їхніх польських

колег. Так, польські консерватори до кінця Першої світової війни поклалися на співпрацю з Віднем [4, с. 23]. Проте польські ендеки на чолі з Р. Дмовським надалі стверджували, що український національний рух не є самостійним і функціонує лише завдяки німецько-австрійській підтримці. Ще одним стереотипом, характерним для тогочасного польського суспільства, був образ українця – “кровожерливого гайдаки”. Польська львівська преса проводила паралелі між подіями 1 листопада 1918 р. та народними повстаннями XVI–XVIII ст., а український політичний режим у Галичині називали не інакше як «терором п’яних бандитів» [5]. З цього приводу польська газета «Побудка» писала: «Історія повторюється. Криваві часи, коли по степах країни гуляли п’яні гайдамацькі банди. Українці схожі на розбійника, що своїми руками вбив свіжину і чекає на нові жертви. Але тепер ці безчинства відбуваються з холодним розрахунком» [6].

У польському суспільстві Східної Галичини сформувалася низка негативних образів українців. Одні з них були наслідком поширення стереотипів, які зародилися ще в XIX ст. Інші виникли впродовж польсько-української війни. В багатьох випадках польські політики використовували ці образи у своїх цілях. Ці стереотипи ще більше посилили польсько-український антагонізм у Галичині, зменшивши шанси на порозуміння. Улітку 2021 року виповнилося 500 років з часу першої (1521 р.) письмової згадки про місцину Городенка. Містечко, що згодом отримало Магдебурзьке право (13 лютого 1668 р.) [7].

До ювілею адміністративного колишнього повіту, а нині об’єднаної міської територіальної громади ставимо завдання відтворити його історичну ходу. За написання багатомісячної історії взялися краєзнавці, історики. Почався процес інтенсивного дослідження історії населених пунктів Городенківщини, який закладає міцний фундамент ґрунтового дослідження білих плям місцевої історії Покуття. Предметом нашого дослідження є населення Городенківського повіту, як частини Покуття, в міжвоєнний період, (1919 – 1931 рр.), його чисельний, національний, релігійний, соціальний склад, етнодемографічна структура за результатами перепису населення 1921 і 1931 років.

Мета статті полягає у тому, щоб визначити чисельність населення повіту по селах та містах та охарактеризувати демографічні процеси серед етнічних груп міжвоєнного періоду на Городенківщині на основі статистичних даних. Для досягнення, ставимо наступні завдання:

- узагальнити стан наукового розроблення, джерела та методи дослідження;

- проаналізувати результати польського перепису населення 1921 року за віросповіданням, етнічною приналежністю, статями, проживанням в місті Городенка, містечках – Обертин, Чернелиця та селах повіту;

- проаналізувати особливості проведення в Городенківському повіті переписів населення 1921 – 1931 рр. та їх результати, проаналізувати протипереписні акції в повіті;

- дослідити повсякденну діяльність українців повіту, розкрити матеріально – побутові умови їх повсякденного життя;

- охарактеризувати дані перепису населення 1931 року за мовною, етнічною приналежністю, кількісними показниками; дослідити умови праці, проживання, шлюбності, лікування населення, розвиток економіки міжвоєнного часу на Городенківщині;

- простежити процес динаміки росту населення краю за різними показникам і даними переписів 1921, 1931 рр.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Професор В. Великочий стверджує, що «Покуття є краєм українсько–польсько–румунсько–молдавського пограниччя. Як і кожне порубіжжя воно є контрастним, характерним поєднанням протиріч, слугує прикладом полікультурності й національно – державної самоідентичності, міжнаціональної толерантності й локомотивом процесу національного самоусвідомлення» [8].

Перший польський перепис населення 30 вересня 1921 року, зокрема на Покутті, відбувся з метою демонстрації для міжнародної спільноти польського характеру Галичини, як законної місцевості Другої Речі Посполитої. Задля цього значно порушувалися та фальсифікувалися його дані, щодо

національного складу польською місцевою владою за вказівкою Варшави. Велике число українців і євреїв записані, як поляки. Як зазначив Петро Еберхард «процеси культурної і національної колонізації серед євреїв, євангелістів, греко-католиків та православних були інтенсивніші, ніж процеси українізації серед римо-католиків, євреїв чи визнавців інших релігій» [9]. Про неприязне ставлення до держави національних меншин стверджують у своїх працях Ч. Бжого та А. Сова [10]. Вони зазначають, що уряди не змогли запропонувати іншим націям держави об'єднаної програми. А поступки, які очікували українці та інші нації від поляків були надто малі, порівняно з очікуваннями [11]. У 1978 р. в Канаді вийшов друком альманах «Городенківщина» за редакцією Михайла Марунчака [12].

Понад 90 авторів подали відомості із життя краю «Від безодні віків» – Ярослав Пастернак, до сучасної Городенки – Михайло Дністрянський. У статті «Городенківщина в світлі статистичних даних, зібраних на підставі передвоєнних польських, післявоєнних советських джерел» – Михайло Бачинський [13]. характеризує населення Покуття в різні часи. Василь Яшан у статті «Парохії і Церква» подає відомості про основні церкви повіту, кількість віруючих, населення [14].

З вивчення національного складу міст Галичини у міжвоєнний період, хоча і не статистично, близьким за обсягом інформації та методикою її отримання є дослідження історика Володимира Кубійовича [15]. Батько вченого Михайло походить родом із села Корнів Городенківського повіту. Оскільки результати польських переписів населення занижували кількість українців у Галичині, В. Кубійович використав дані церковних шематизмів та свідчень місцевих жителів, зібрав відомості про національний склад усіх населених пунктів Східної Галичини станом на 1.01.1939 р. На їх основі склав карту, крім українців, поляків, євреїв автор у праці навів матеріали про кількість перехідних між українцями та поляками груп (латинників, греко-католиків) міжвоєнного періоду [16].

У своїй монографії «Економічний розвиток західноукраїнських земель» Г. Ковальчак аналізує розвиток промисловості у 20–30 роках ХХ ст., яка майже не розвивалася. Тому кількість міських жителів збільшувалася дуже повільно. Тільки у 1928 р. промислове виробництво перевищило довоєнний австрійський рівень. Однак, після деякого поліпшення економічного становища краю, ситуація у господарстві Покуття швидко погіршується, з початком світової економічної кризи 1928–1933 рр. До 1939 р. економіка краю так і не перевищила рівня 1928 р. [17]. Питання етнічних меншин на Покутті досліджував І. Паньків [18]. Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду стали науковою роботою П. Чорнія [19]. Питання полонізації та українізації єврейського населення Галичини досліджував І. Монолатій [20]. Етноконфесійний склад населення Галичини в останній третині ХІХ ст. та початку ХХ ст. стали темою вивчення М. Вітенка [21].

Водночас, національна політика польської шляхти, якій австрійська монархія передала владу над українським населенням в Галичині, стає щораз бруталнішою супроти українського населення. Полонізація торкається всіх сфер: витісняється українська мова, закриваються або переходять на польську мову навчальні заклади, переваги при працевлаштуванні надаються полякам чи полонізованому населенню. Поділ населення по групах професійної зайнятості за національною ознакою, точніше – за уживаною мовою, свідчить, що в сільському господарстві і лісівництві українське населення становило – 17,2%, в торгівлі – 5%, на транспорті – 14,9%, в державній службі разом з священиками трохи більше – 20% й осіб вільних професій – 8,4% [22]. Національний та соціальний склад населення Городенківського повіту в міжвоєнний період не був окремою темою дослідження науковців, істориків, краєзнавців. Для дослідження демографічних процесів серед етнічних груп міжвоєнного часу Городенківщини інформативними є результати польських переписів населення 1921 і 1931 років. Переписи населення виступали засобом реалізації політичних планів. Як зазначає Петро Чорній, «попри те, що їх виконувала одна установа, методичний підхід був різний. Перепис перший проводили за австрійською методикою,

згідно з якою етнодемографічну структуру населення визначали за двома категоріями і віросповіданням та етнічною приналежністю» [23].

У переписі 1931 р. з політичних міркувань цей підхід змінили, запровадивши замість етнічної приналежності – рідну мову. Цим самим уряд бажав збільшити чисельність етнічних поляків у воєводстві Галичини [24]. В Польщі етнічні групи населення добре володіли офіційною мовою. Польською спілкувалися між собою євреї, українці. Євреї розмовляли вдома здебільшого на їдиші, а на людях – польською [25]. Адміністратори, що вели перепис, записували таких людей до польськомовних. Петро Чорній приходить до висновку, що урядовці скористалися цим фактором для документальної полонізації Галичини [26].

Оскільки в Галичині поляки складали понад 20% від усього населення, а більшість становили українці, які виявляли сепаратистські настрої, міжвоєнна Польща постала перед необхідністю реалізації такої стратегії, що забезпечила б нейтралізацію прагнень українців до політичного самовизначення. Як зазначав дослідник М. Гон задля збереження та розвитку держави влада змушена була нав'язати статус меншини фактичній етнічній більшості регіону [27]. Перед Польщею постало завдання сформуванню поліетнічну політичну спільноту, об'єднану ідеєю побудови могутньої унітарної держави. Намагаючись перешкодити поширенню «галицького націоналізму» на північно-західні терени, влада вдалася до реалізації регіональної політики, основними компонентами якої були, по-перше, спроба відродження т. зв. сокальського кордону [28].

При розгляді даної теми, автором використані архівні матеріали, що зберігаються в Івано-Франківському державному обласному архіві (ДАІФО) [29]. Здійснивши аналіз дольового розподілу українців у поодиноких повітах, то побачимо, що найбільший відсоток українського населення знаходиться в південній частині Галичини, на правому березі Дністра, на Підкарпатті й на Покутті, де чисельність українців складає 70–90% усього населення регіону. Історик Леся Ковач називає цифру 70,2% українців, які в цей період проживали на Станіславівщині [30].

Наочно чисельний та національний склад населення Городенківського повіту, в тому числі за віросповіданням (на основі переписів 1921 – 1931 років) представлено у табл. 1.

Чисельний та національний склад населення Городенківського повіту (за даними переписів) в тому числі за віросповіданням.

Міста гміни, поверхня господарська	Будинки		Загальна кількість людей у день 30 вересня 1921 (без списку військових)													Загальна к-сть жителів	
	Призначені для помешкання	Інші заселення	Загальна кількість	мужчини	жінки	В тому числі за віросповіданням					Народність					На день перепису 30.09.1921	На день перепису 09.12.1931
						Римо- католики	Греко- католики	євангелісти	Інші віросповіданн	жидівська	польська	українська	німецька	жиди	ішні		
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Городенка (місто)	1646	2	9907	1613	5294	1505	5345	1	8	3048	2868	4705	5	2327	2	10054	12303
Балагурівка	43	-	203	83	120	58	145	-	-	-	61	142	-	-	-	212	283
Хмелева	85	-	449	216	233	28	412	-	-	9	59	390	-	-	-	451	511
Чернелиця(місто)	609	1	3203	1533	1670	759	1918	-	1	525	974	1824	-	404	1	3220	3560
Чернятин	616	-	2910	1293	1617	59	2746	-	-	105	173	2710	-	26	1	2940	3185
Чортовець	981	1	4723	2216	2507	216	4189	-	1	317	516	4162	1	43	1	4587	5463
Далешова	109	-	550	260	290	27	499	-	1	23	121	424	-	5	-	550	695
Дубки	256	-	1185	562	623	379	751	-	-	55	384	751	-	50	-	1185	1445
Джурків	461	-	2312	1111	1201	946	1261	5	-	100	1056	1161	-	95	-	2323	2820
Глушків	264	1118	550	568	95	988		-	-	35	139	972	-	7	-	1150	1157
Гончарів	114	1	603	307	296	1	594	-	-	8	4	591	-	8	-	632	758
Герасимів	461	3	2159	977	1182	98	2006	-	-	55	256	1903	-	-	-	2212	2522
Гавриляк	161	1	738	338	400	75	657	-	-	6	232	506	-	-	-	776	774
Городниця	399	1	1675	774	904	53	1541	-	-	81	108	1538	-	29	-	1719	1773
Ісаків	252	-	1096	521	575	212	848	-	-	36	328	768	-	-	-	1107	1280
Якубівка	297	-	1365	659	706	16	1315	-	-	34	66	1299	-	-	-	1387	1548
Ясенів – Пільний	519	-	2217	1002	1215	710	1396	2	-	109	848	1260	2	107	-	2395	2754
Колінки	219	1	942	441	501	578	339	-	1	24	614	328	-	-	-	1011	1091
Копачинці	150	-	719	319	400	18	679	-	-	22	45	674	-	-	-	739	882
Корнів	200	-	1062	487	575	88	932	-	-	42	99	936	-	26	1	1115	1414

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18
Кунісівці	143	-	802	394	408	51	735	-	-	16	55	740	-	7	-	806	907
Лука	188	1	950	413	537	103	827	-	-	20	141	809	-	-	-	1172	1316
Монастирок-присілок	48	-	219	101	118	4	215	-	-	-	4	215	-	-	-		
Михальче	153	77	1110	507	603	502	578	-	-	30	815	276	-	19	-	1110	1316
Незвисько	339	-	1428	675	753	140	1214	-	-	74	218	1190	-	-	-	1923	2226
Воронів-присілок	85	-	418	195	223	116	274	-	-	28	179	239	-	-	-	418	
Обертин -місто	871	1	4671	2165	2506	1532	2008	-	-	1131	2347	1597	-	724	3	4676	5452
Вікно	316	-	1466	695	771	151	1287	-	-	28	189	1267	-	10	-	1511	1774
Вільховці	163	1	831	400	431	68	742	-	-	21	70	740	-	21	-	843	1161
Олієво-Корнів	110	-	501	238	263	12	441	-	-	48	97	402	-	2	-	514	588
Олієво-Королівка	241	-	1179	560	619	130	1019	-	1	29	219	956	-	3	1	1254	1447
Петрів	201	38	1168	535	633	38	1088	-	-	42	291	872	-	5	-	1194	1454
Підвербці	187	-	938	461	477	1	910	-	-	12	27	906	-	5	-	943	1093
Поточище	514	-	2600	1231	1369	240	2269	4	2	85	315	2237	-	47	1	2697	2738
Пробабин	82	-	360	150	210	42	316	-	-	2	44	314	-	2	-	371	418
Раковець	224	1	1112	521	591	110	934	-	-	68	375	737	-	-	-	1154	1218
Рашків	201	-	923	416	507	7	882	-	-	34	28	878	-	17	-	939	1070
Репужинці	137	1	608	298	310	96	496	-	-	16	126	482	-	-	-	608	675
Семенівка	146	-	848	425	423	35	774	-	-	39	103	724	-	21	-	893	956
Серафинці	700	2	3344	1534	1810	56	3205	-	1	82	93	3189	-	62	-	3349	3454
Сокирчин	128	-	614	282	332	6	602	-	-	6	16	598	-	-	-	614	630
Се маківці	345	-	1512	704	808	484	947	-	-	81	554	940	-	18	-	1554	1365
Стрільче	442	-	1910	868	1042	121	1724	-	-	65	147	1727	-	36	-	1963	2144
Торговиця	449	-	2039	952	1087	31	1982	-	-	26	79	1960	-	-	-	2172	2362
Топорівці	375	-	1737	769	968	44	1667	-	-	26	102	1635	-	-	-	1737	1958
Тишківці	625	-	2092	1413	1489	110	2663	-	-	129	220	2630	1	51	-	2969	3345
Уніж	68	-	323	139	184	25	286	-	-	12	52	271	-	-	-	342	475
Вербівці	297	-	1413	625	788	20	1363	-	-	30	34	1349	-	30	-	1451	1553
Жабокруки	167	-	713	335	378	65	637	-	-	11	141	572	-	-	-	722	816
Жуків	487	1	2520	1169	1351	515	1970	-	-	35	554	1930	-	35	1	2555	3262
Живачів	358	11	1690	808	882	493	1146	-	-	51	790	900	-	-	-	1699	2066
Разом	16592	135	81985	35240	43745	11284	64804	12	16	6911	17396	60326	9	4242	12	83500	95733

Отже, аналіз даних табл.1, відображає, що у 51 населеному пункті мешкоало населення загальною кількістю 81985, серед них було 35240 чоловіків та 43745 жінок. За віросповіданням: греко-католиків – 64804, римо-католиків – 11284, «мойсеєвої віри» – 6911, інших – 16. Населення проживало у 16592 помешканнях, найзаселенішими були міста: Обертин – 4671, Чернелиця – 3203, села: Чортовець – 4723, Серафинці – 3344, Чернятин – 2910. Найменші поселення: Монастирок – 219, Уніж – 323, Балагурівка – 203. Місто Городенка завжди було центром, де проходив найбільший контакт між українцями та представниками інших національностей, які проживали в повіті.

Як, зазначав професор І. Монолатій, «процеси модернізації на Покутті йшли повільно, міське і сільське громадянське суспільство зберігали риси традиціоналізму й архаїчності, а міжетнічні взаємини характеризувалися тяглістю і відносною стійкістю, оскільки були зумовлені успадкованою від попередніх поколінь системою взаємодії етнічних груп, в якій кожен етнічний елемент займав свою нішу і виконував певні функції» [31].

І. Монолатій, який детально вивчав проблему полонізації та українізації єврейського населення Галичини, зазначав, що зі 100% євреїв, розмовною мовою називали німецьку – 17,6%, польську – 76,6%, українську (русинську) – лише 5%, інші мови – 1,3% [32].

Отже, етнічна картина Городенківщини була така: на Покутті до початку Другої світової війни, 1 вересня 1939 року, за чисельністю, типом розселення, особливостями господарського та культурно-побутового життя вирізнялися представники, які сповідували християнство – поляки, вірмени, німці та і євреї. У ході історичного розвитку змінювалася структура національних меншин, відбувалися культурні взаємовпливи етносів. Останні, однак були незначними, адже нацменшини жили відособлено [33]. Представники всіх народів, які проживали і проживають на Покутті, залишили свій слід в економіці, культурі, історії [34]. З метою гармонійного співжиття у державі українців та нацменшин, їх усебічного й рівноправного розвитку історики, етнографи вивчають етнічні та культурні особливості населення України. Городенківський

повіт, як складова історико-етнографічного регіону «Покуття», займав вигідне транспортне сполучення з різними регіонами. У часи Другої Речі Посполитої, це дало поштовх до відбудови знищених війною невеликих промислів, кустарних виробництв, відновлення торгівлі і поштового зв'язку. До складу повіту входило сім гмін [35]. Між селами були раніше збудовані кам'яні дороги. Такі дороги на схід від Городенки вели на Буковину, Тернопілля, знаних курортних Заліщик, південний схід до Снятина, на південь до Коломиї, на північ до Чернелиці, на захід до Тлумача, Станіславова [36]. Повітовим центром була Городенка, за нею зберігалось Магдебурзьке право, що давало можливість розвивати місцеве самоврядування [37]. До повіту входили села: Серафинці, Ясенів Пільний, Топорівці, Торговиця-Пільна, Глушків, Вербівці, Вікно, Чернятин, Тишківці, Олієво-Королівка, Олієво-Корнів, Рашків, Городниця, Передівання, Стрільче і Пробабин. До складу повіту входили населені пункти Чернелицької зони: селище Чернелиця, села Корнів, Вільхівці, Кунисівці, Копачинці, Хмелева, Репуженці, Колінки, Дубки, Далешево, Михальче, Семаківці й Поточище. Обертинську зону повіту становили: селище Обертин і села: Яківка, Гончарів, Балагурівка, Чортовець, Воронів, Семенівка, Раковець, Незвисько, Герасимів, Лука, Монастирок, Уніж, Петрів, Підвербці, Ісаків, Сокирчин, Живачів, Хотимир та Жуків [38].

Усього у тодішньому повіті було троє містечок та сорок вісім сіл. Крім них, при великих панських маєтках, існували спеціальні поселення для тих селян, які зовсім не мали своєї власної землі й працювали на поміщиків, як наймана робоча сила. Такими були Якубівка і Владиполь біля Городенки та хутір Білка між с. Семаківці й Михальче. Заволодівши Галичиною, польська держава на чолі з лідером Юзефом Пілсудським зберегла внутрішній адміністративно-територіальний поділ таким, яким він був і при австрійській монархії. Очевидець і учасник подій того часу на Городенківщині М. Бачинський у книзі «Городенщина» згадує: «повіт був поділений на такі збірні громади: 1) збірна громада Серафинці: села Серафинці, Стрільче, Ясенів Пільний, Городниця, Пробабин, Передівання); 2) збірна громада Чернятин: села

Чернятин, Вікно, Глушків, Топорівці, Вербівці; 3) збірна громада Тишківців: села Тишківці, Чортовець, Олієво-Королівка, Олієво-Корнів, Рашків; 4) збірна громада Семаківців: села Семаківці, Поточиська, Дубки, Далешево, Колінки; 5) збірна громада Чернелиця: містечко Чернелиця і с. Репуженці, Копачинці, Кунісівці, Михальче, Корнів, Хмелева, Вільховець; 6) збірна громада Незвиська: села Незвисько, Герасимів, Воронів, Живачів, Їсаків, Петрів, Сокирчин, Лука, Монастирок, Уніж, Підвербці, Раковець, Семенівка; 7) збірна громада Обертин: м. Обертин, села: Жуків, Жабокруки, Якубівка, Балагурівка, Гончарів, Гавриляк» [39].

Між містечками і селами повіту були побудовані кам'яні дороги, які з обох боків впродовж усього шляху були обсажені фруктовими або декоративними деревами та облаштовані водостічними рівцями з обох боків. Їх називали «царськими» дорогами або «гостинцями». Новий територіальний поділ Галичини і Буковини на дві різних держави, в результаті завершення Першої світової війни негативно вплинув на соціально-економічний стан повіту, проте українці стали згуртованіші, відчули об'єднаність в одну свідому націю. Були перервані транспортні, економічні, сільськогосподарські та і родинні зв'язки між населенням Галичини, Буковиною та й сусідньою Тернопільщиною. Транспортний міст, що з'єднував Городенщину з Поділлям через ріку Дністер між селами Семаківці–Михальче з одного боку та селом Устечком із Тернопільської сторони під час Першої світової війни був знищений і не функціонував [40]. Обірвалось і залізничне сполучення між Покуттям та Буковиною. Тепер залізнична колія, яка єднала Коломию з городенківського боку та вузлову станцію Стефанівка перетиналася державним кордоном і подальший зв'язок із Тернопільщиною на північ і Буковиною на південь припинився, всі поїзди зі сторони Коломиї доходили тільки до м. Городенки та пограничного села Ясенів–Пільний, звідки поверталися назад на Коломию. Був перерваний і транспортний зв'язок по шосейній дорозі, яка вела з м. Городенки через с. Серафінці на Буковину, а далі до Заліщик, бо її також перетинав державний кордон. На окраїні с. Серафинець біля цієї дороги, десь за 500 – 600

м до границі була споруджена польська прикордонна застава з митним контролем і перехід границі досить строго контролювався. Потрапити з м. Городенки у Тернопільську область, яка теж находилась у володінні Польщі, можливо було тільки човною та паромною переправами, які діяли у Городниці та Незвиську. У 1928 році на місці зруйнованого, був побудований новий шосейний міст, завдяки якому налагодилось транспортне сполучення між Покуттям і Поділлям.

Уже на початку 20 років ХХ ст., на місці зруйнованого, був побудований новий шосейний міст, завдяки якому налагодилось транспортне сполучення між Покуттям і Поділлям. А в 1924 р. у Городенці на болотистій місцевості, щоб не займати родючих земель, було побудовано цукровий завод. Незадовільними були і житлові умови місцевого селянства. Кожна сім'я, а то й цілі родини мали одну невеличку хату, яка складалася з однієї або двох кімнат та сіней, загальною площею до 50 м², з глинобитними стінами і земляною долівкою, одним-двома невеличкими віконцями і солом'яним дахом [41]. Українці зуміли відновити тільки власні дрібні промисли, після чого майже в кожному селі діяв водяний млин, олійниця, кузня та столярня, які в основному належали українським селянам. У Городенці, на її східній окраїні, було споруджено гіпсовий завод, який діяв на місцевій сировині. У селі Тишківці підприємливий селянин Курчак спорудив млин, який працював від парової машини. Цей млин обслуговував не тільки селян Тишківців, але і мешканців всіх навколишніх сіл [42]. Значний спад рівня шлюбності у повіті, що розпочався у 1923 р., пояснюється тим, що нова польська влада, яка тут запанувала, відновила щорічну велику кількість призову місцевих українських хлопців і чоловіків до польського війська, хоч така політика диктувалася не стільки воєнною необхідністю, скільки робилося це з метою ополячення наших хлопців. Але в ще більшій мірі спад шлюбності був обумовлений і тим, що починаючи з 1923 р. тут відновилися передвоєнні масштаби еміграції чоловічого населення на заробітки в Канаду, Америку, Бразилію та Аргентину. На Городенківщині різко знизилася і дітонароджуваність, яка в окремі

післявоєнні роки була нижчою більш як на 1000 дітонароджень в рік, порівняно з повоєнними роками. Так, рівень народжуваності 1920 р. знизився до показника 37,36 дітонароджень на кожен тисячу жителів, тоді, як у передвоєнні роки він становив від 45 до 54 дітонароджень на кожен тисячу мешканців у рік [43]. Це було зумовлено масовою мобілізацією чоловічого населення на війну та розривом сімейних зв'язків у роки Першої світової війни. В такій самій мірі це було причиною і зменшення кількості шлюбів у повіті у воєнні роки. У наступні повоєнні роки, як шлюбність, так і народжуваність почали різко зростати, оскільки з війни у кожен сім'ю повернулися чоловіки, а також хоч і старші за віком, але неодружені молоді хлопці. З цієї причини, починаючи з 1920 р. як кількість шлюбів так і кількість дітонароджень зростали і надалі, забезпечуючи інтенсивний щорічний природний приріст жителів повіту. Так, наприклад, у 1923 р. загальна кількість дітонароджень становила 3835 випадків, що у показниковому виразі становило 46,4 дітонароджень на кожен тис. жителів і по своїй величині сягнуло довоєнного рівня [44].

Провідними причинами смертності населення були інфекційні хвороби, захворювання дихальних шляхів, включно із туберкульозом, ревматизм з його ускладненнями, простуди, а також хвороби шлунково-кишкового тракту. У перші повоєнні роки різко знизився і природний приріст місцевого населення, який у 1920 р. складав лише 285 чол. за рік, тоді як у передвоєнному 1912 р. він дорівнював 1361 чол. Починаючи з 1921 р. приріст населення у повіті Городенка збільшився і становив 1175 нових жителів і в подальші роки мав тенденцію до зростання. У 1925 р. загальна чисельність населення збільшилася на 1642 чол., або майже в 5,5 разів більше ніж у 1920 році, але це збільшення кількості жителів повіту було обумовлене не стільки за рахунок природного приросту людності, скільки за рахунок масового переселення на наші землі польського населення із корінних земель Польщі [45].

Результати перепису населення 1921 р. свідчать, що в структурі місцевого населення відбулися різкі зміни і в його національному складі. Звертає на себе увагу, в першу чергу, різке збільшення кількості польського населення у

повіті, яке за результатами цього перепису становило 17396 чол. І складало 21% до всього населення. У порівнянні з довоєнним періодом, коли в повіті за свідченнями М. Бачинського [46], проживало всього близько 3 тис. поляків, ця різниця складає понад 15 тис. нових осіб польської національності. Треба мати на увазі, що у такій великій кількості польського населення на Городенківщині мала місце і та фальсифікація, коли певна частина місцевого українського населення, шляхом обману або відкрито насильницькими методами була записана поляками. Але таких було небагато і, в загальній масі, значне збільшення польського населення у Городенківському повіті в перші повоєнні роки дійсно мало місце. Значне збільшення кількості польського населення у повоєнній Городенківщині було зумовлене все-таки масовим переселенням польського населення з Польщі на галицькі землі. Цим польським переселенцям влада віддавала у власність родючі землі. За результатами перепису, корінного українського населення було 60326 чол., що складало 74%, а євреїв у кількості 4242 чоловік (5% до загальної кількості) та 12 чоловік іншої народності. Навіть у найнесприятливіший 1919 р., коли загальна кількість смертей становила 1855 випадків, кількість дітонароджень становила 2860 немовлят, що становило 285 осіб чистого природного приросту, а вже в наступні роки, як наприклад, у 1925 р. кількість дітонароджень перевищила загальну чисельність померлих на 1642 особи, що й було одним із найвищих показників річного приросту населення за весь період польського панування.

У підсумку, чисельність населення повіту на 1939 р. становила понад 93 тис. чол. і перевищила передвоєнний рівень. Таке збільшення обумовлене не тільки високими показниками щорічного природного приросту, але й великим впливом польського населення із Польщі. Показники інтенсивного відновлення корінного українського населення були високими, що дозволило за короткий період майже повністю компенсувати величезні воєнні втрати населення. З таблиці 1, зробленої на основі архівних документів, нами проведені підрахунки, що у 1921 році у Городенківському повіті проживало українців 60326 осіб. Зареєстровано греко-католиків 64804 чол. Різниця 4478

чоловік. Поляків проживало 17396 чол., а зареєстровано римо-католиків 11284 чол. Різниця 6112 чол. Євреїв проживало 4242 чол., а зареєстровано осіб віри іудейської 6911 чол. Різниця 2669 чол. Отже, за методом установлення національних структур мешканців повіту за їх конфесійною приналежністю, який є загальноприйнятим у історичній науці, ми приходимо до висновку, що кількість поляків на Городенківщині завищено на 6142 чоловіки. Валентин Садовський – український вчений, громадсько-політичний діяч писав, що перепис 1921 року сфабрикований відносно до національної приналежності до української національної групи. Він зазначав, що «переписом користуватися не можна». Завершуючи аналіз даних перепису 1921 року, дослідник робить висновок, що через погану організацію роботи перепису, отримано результати меншої кількості населення, ніж було в дійсності, «точніше була реєстрація римо-католиків і поляків. З меншою точністю і повнотою проведено реєстрацію інших віруючих і національних груп [47].

Зменшення української національної групи в переписі 1921 року перевищено шляхом збільшення польської національної групи. За нашими підрахунками, кількість польського населення на Городенківщині збільшено на 7,4%. За даними В. Садовського кількість польського населення Галичини збільшено на 11,3% більше від римо-католиків [48].

Дані конфесійної і національної статистики мали б бути однаковими. Ми робимо висновок, що у повіті Городенківському і євреїв у кількості 2791 чоловік зараховано до польського населення. Проживало іудеїв 8242 чол., а до віри іудейської записано 7033 чоловіки. Якщо загальна кількість населення повіту 81985 чоловік, то коли сумуємо разом кількість жінок – 43745 осіб і чоловіків – 35240 осіб то загальне число отримуємо 78995 осіб. Допущена помилка 3000 осіб. Тобто слід з певною острогою ставитись до даних про загальну чисельність, склад віруючих, статевий склад населення, даних про кількість греко – католиків і українці, як і кількість приналежних до іудеїв та євреїв в переписі зменшені. У програмі перепису 1921 року мовного критерію не було, тому науковці радять даними цього перепису, щодо приналежності до

української національної групи користуватися не слід. Вони стверджують, що зменшення української національної групи у ньому проведено за рахунок збільшення польської національної групи. Обмірковуючи національну статистику 1921 року, Леон Василевський стверджував, що на її об'єктивність найбільше впливав низький рівень національної свідомості частини опитуваних. Населення, особливо у селах, вороже ставилося до перепису і бойкотувало його. Польська влада змушувала використовувати навіть збройні сили. «Помилки, щодо української меншини є особливо специфічними. Специфіка ця на його думку, полягала у малій національній свідомості різних верств населення» [49].

Українці Покуття, зокрема Городенківщини, виступали проти польської окупації, бойкотували перепис населення, відмовлялися заповняти анкети, давати відомості про особисте господарство, приховували худобу. Проти жителів сіл Торговиці-Пільної, Рашкова воєводство використовувало батальйон піхоти і один ескадрон кавалерії [50]. Комендант поліції 10-го Станіславівського округу 1 жовтня 1921 року рапортував до Варшави, що багато чоловіків поховалися в лісі, а жінки відмовляються подавати будь-які персональні дані та відомості, які стосуються господарської діяльності родини [51]. Селяни вказаних сіл вступали в протистояння з поліцією. Із звіту керівника Городенківського староства проти агітації й опору, у зв'язку з дієвим переписом населення від 25 жовтня 1921 року до Станіславівського воєводства, справа № 200н дізнаємося, що у с. Корнів український вчитель Василь Захаровський, спільно з місцевим греко-католицьким священиком Іваном Пісецьким вели проти перепису роботу серед селян. Письмове звернення проти участі у переписі розповсюджували також вчителі сіл Репужинці і Далишева – Йосип Петрицький та Степан Подоляк. Польська поліція їх заарештувала за злочин перед державою згідно параграфу 65 кримінального закону. В селі Глушків невідомі викрали переписні листи, документи і потрібні для перепису речі. Через декілька днів польські урядовці провели перепис по-новому. У документі знаходяться списки покараних жителів Городенківського повіту за

опір перепису населення. На них були покладені «грошові кари» – штраф. Ніхто з них апеляції на судові рішення не подавав. Староста просив воєводський уряд дати роз'яснення, як зупинити діяльність українських кооперативів, які розповсюджували антипереписні заклики, заборонити продаж найнеобхідніших продуктів (солі, цукру), і в такий спосіб уникнути збирання у крамницях людей [52].

Якщо порівняти кількість мешканців Городенківського повіту за переписом 1921 року – 81895 чоловік та цифри перепису 1931 року, де є графа за 1921 р. – 83500 то ми бачимо різницю у 1515 чоловік. Це свідчить про низький кваліфікаційний рівень обліковців чи писарів, які вели облік населення. У повіті в той час проживало 9 чоловік німецької національності та 12 осіб інших національностей. У 1921 році населення Городенківщини мешкало у 16592 будинках. У 1931 році будинків стало 19804, тобто збільшилося на 3212. Як зазначив Петро Еберхард: «процеси культурної і національної колонізації серед євреїв, євангелістів, греко-католиків та православних були інтенсивніші ніж процеси українізації серед римо-католиків, євреїв чи визнавців інших релігій [53].

Отже, застосовуючи метод фальсифікації при проведенні перепису населення 1921 року, влада приховувала факт, що велика кількість українців проживала і опинилась у кордонах Другої Речі Посполитої іншої національної держави. Робилось це з метою заперечення існування українського народу і його суверенного права на власну незалежну державу. Політика держави спрямовувалась на утворення мононаціональної польської держави. А це означає посилення асиміляції українців з польською нацією. Польща вважала себе споконвічним господарем на західноукраїнських землях. Згідно з дослідженнями польських учених, у 30-х роках ХХ ст. у Городенківському повіті в с. Серафинці проживало 322 шляхетські родини: Бережанські, Березовські, Бачинські, Крижанівські, Княгиницькі, Топольницькі, Терлецькі, Рогозинські; у с. Чернелиця – 188 родин: Окуновські, Скавінські, Воляцькі, Тхоржевські; у с. Тишківці – 111 родин: Княгиницькі, Кульчицькі, Завадовські,

Бабінські; у с. Жуків – 103 родини: Богуцькі, Княгиницькі, Коржинські; у с. Живачів – 92 родини: Драгомирецькі, Ільницькі, Матушевські, Ортинські; у с. Ісаків – 91 родина: Березовські, Драгомирецькі, Вітвицькі; у с. Торговиця – 92 родини: Княгиницькі, Вишинські, Левандовські; у с. Гарасимів – 86 родин: Комарницькі, Савицькі; у с. Стрільче – 83 родини: Боберські, Ільницькі, Левицькі; у с. Незвисько – 76 родин: Кобилянські, Липинські, Чарковські, Глинські; у с. Вікно – 72 родини: Березовські, Косинські, Лукасевич, Тхоржевські; у с. Семаківці – 62 родини: Чернецькі, Чайковські, Садовські, Домбровські; у с. Глушків – 52 родини: Бабинські, Домбровські, Томашевські [54]. До великого осередку дрібної шляхти греко-католицького віросповідання на Покутті належало й с. Серафінці.

Не зважаючи на велику кількість шляхетських родин, особи з прізвищами Лукашевич, Бачинський, Валігурський, Березовський, Островський, Бучовський, Лучицький, Княгиницький, Топільницький, Захаровський, Чарковський, Онуцький, Крижанівський у метричних записах 70-90-х років ХІХ ст. ідентифікувалися як “agrikola” або “laboriosa” [55]. Основними етнічними маркерами виступали розмовна мова та віросповідання: для українців – греко-католицьке, поляків – римо-католицьке. Виняток становили латинники – україномовні римо-католики. У документах ідентифікаційним маркером дрібної шляхти в ХІХ ст. служило означення “nobilis” (з латинської – шляхетний, знатний), а селян – “agrikola”, “rustici”, “laboriosa” (з латинської – селянин, хлібороб, робітник), “rolnik” (з польської – селянин). Такі означення священники фіксували в метричних книгах новонароджених, вінчаних чи померлих осіб, що свідчило про збереження шляхетської самосвідомості серед частини українського населення. Після скасування панщини в 1848 р. упродовж другої половини ХІХ ст. осіб шляхетського походження в метричних записах зазначали як “nobilis agrikola” (шляхтич-хлібороб), але у багатьох селах на той час зафіксовано для шляхти й селян однакову форму самоназви – “rolnik” або “agrikola”. До польської національності зараховувались всі римо-католики. Такий підхід підвищив число українців стосовно кількості поляків, оскільки

процеси модної, культурної і національної полонізації серед євреїв, євангелістів, греко-католиків і православних були інтенсивніші ніж процеси українізації серед римо-католиків, євреїв чи визнаців інших релігій. Тут відіграв свою роль ще один аспект. Оскільки, на загал, римо-католики виступали за польську державність, то багато греко-католиків і православних воліли бути польськими підданими аніж радянськими. Подаючи в переписі польську мову як рідну, ототожнювали себе з державою, в якій проживали [56].

Свідомі українці бойкотували самий процес перепису, про що свідчать документи ДАІФО. Листівки з Городенківщини розповсюджувалися серед населення: вчителів, членів кооперативів, просвітян. Люди мали страх перед можливими реквізіціями та збільшенням податків. Другий перепис, що відбувся 9 грудня 1933 року вже враховував помилки першого. Було підвищено заходи безпеки, посилено працювала поліція. За результатами, знову було проведено фальсифікацію на користь польської національності Покуття і втілення у реальне життя колонізаційної політики польського уряду. Польський історик А. Крисінський визначив структуру населення Станіславівського воєводства за мовною ознакою та віросповіданням за 1931 рік [57]. Якщо проаналізувати дані, у повіті Городенка проживало 92,9 тис. чоловіків, українців 60 тис.чол. – 64,4%, поляків 27,8 тис. – 29,9 %, євреїв 9 тис. – 8%, греко-католиків 69,7 тис. чол. (75,1%), римо-католиків 15,5 тис. (16,7%), євреїв – 7,5 тис. (8%) за даними Кухарчук [58].

На початок Другої світової війни у Городенківському повіті проживало – 98,8 тис. чоловік, з них українців – 78,1 тис. чоловік або 79%, українців з польською мовою не було. Поляків 3,5 тис. чоловік або 3,6%, польських поляків 1,9 тис. чоловік, що становить 1,9%, латинників 7,7 тис. чоловік або 7,8% (латинники – це селяни і міщани римо-католицького обряду, які спілкувалися у повсякденному житті українською мовою).

За даними В. Кубійовича на 1 січня 1939 року в повіті проживало 98840 жителів. З них українців 78120 чоловік, поляків 3540 чоловік, колоністів 1870 чоловік, латинників 7720 чоловік, жидів 7530 чоловік, німців та інших

національностей 60 чоловік [59]. У 1930 році засновано нові громади – Білка, Передівань, Корнівка. Тут проживали прибулі польські колоністи та 80 українців з Косівщини на розparcelьованих (фільварках) – наділах землі, призначених для продажу або оренди. У зв'язку із будівництвом цукрового заводу в Городенці сюди прибуло з Польщі багато спеціалістів [60]. У повітах, які входили в етнографічний регіон Покуття, проживало 459,4 тис. чоловік. Серед них українців 293,2 тис., євреїв 24,2 тис., поляків 142 тис. Українців у повітах проживало 110,5 тис. у Коломийському, 56 тис. у Снятинському – 66,7 тис. – у Тлумацькому. Поляків у повітах проживало: Коломийському – 52 тис., Снятинському – 4,3 тис., Тлумацькому – 3,7 тис. Снятинському – 17,2 тис., Тлумацькому – 45 тис. Євреїв проживало – Коломийському – 11,2 тис., Снятинському – 4,3 тис., Тлумацькому – 3,7 тис.. У воєводстві проживало 1549,0 тис. чоловік, українців – 1099,4 тис. поляків – 358,4 тис. євреїв – 116,8 тис. чоловік. За даними газети « Діло» за 1932 рік у повітах Покуття приріст населення з 1921 року по 1931 рік складав : Городенківському (83670 і 95728) 11,4%, Коломийському – (154373 і 170661) 10.6 %,Товмацькому – (104675 і 118012) - 12.7%, Снятинському – (72798 і 78221) 7.4% [61].

Отже, аналізуючи переписи населення 1921–1931 років бачимо, що вони містять неточні дані щодо чисельності населення Городенківського повіту Станіславського воєводства у часи Другої Речі Посполитої. У переписах збільшена кількість польського населення. Для з'ясування відносної чисельності ми за допомогою методу встановлення національної структури мешканців за їх конфесійною приналежністю урахували кількість римо-католиків, переважну більшість яких складала корінні поляки, на основі шематизмів греко-католицької церкви. Згідно підрахунків, у повіті проживало римо-католиків 15,5 тис. чоловік або 16,7%, українці повіту становили 64,6%, поляки 27,8%, євреї 8% (за даними переписів). Населення Городенківщини у 1931 році було 92,9 тис. чоловік, що на 10368 чоловік більше у порівнянні з 1921 роком. Найбільше було українського населення – 65%, польського – 27%,

єврейського – 8%. У своїй більшості мешканці повіту займалися землеробством, тваринництвом, виготовляло домотканий одяг, займалися кушнірством. Люди проживали у глинобитих хатах. У повіті були млини, цегельні, розвинуте дрібне ремісництво. Через еміграцію чоловічого населення у період з 1919 р. по 1939 р. почала падати народжуваність в краї. Провідними причинами смерті були інфекційні хвороби, ревматизми, простудні захворювання.

На основі Шематизмів, виявлено, що у повіті проживало на 1931 рік 78103 тис. Жителів: латинників – 6402 (8,1%). Слово латинник має два різні значення. Словник української мови Б. Грінченка тлумачить, як «католик» [62], інші словники дають слову діалектичне походження, а латинство ототожнюють, із католицтвом [63]. Це слово прямо не вказує на національну приналежність особи. Латинник не штучна назва прихильників римо-католицького віросповідання, які спілкуються українською мовою, але водночас, себе ототожнювали з етнічними поляками. Частина католиків складала українізовані поляки, інші – українці, які під впливом змушені були прийняти римо – католицьку віру. Однак, як сьогодні говорять старожили, вірні римо – католицької церкви Святого Роха в Городенці, що латинники – це поляки.

Список використаних джерел та літератури

1. Ustawa z dnia 3 grudnia 1920 r. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Krolestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakowskiem oraz na wchodzących w skład Rzeczypospolitej Polskiej obszarach Spisza i Orawy. *Dziennik Ustaw*. 1920. №117. S. 2064-2066.

2. Юхим'юк О.М. Правовий статус органів місцевого самоврядування на території Західної України у складі Польщі (1918 - 1939): Автореф. дис. канд. юр.наук:12.00.01. Львів, 2003. 20 с.

3. Юрчук О.Ю. Українське питання у польській консервативній думці міжвоєнного періоду (1918 – 1939): Автореф. дис. канд. іст. наук: 07.00.02. Львів, 2005. 19 с.

4. Jabłonski H. *Narodziny drugiej Rzeczypospolitej (1918–1919)*. Warszawa : Wiedza Powszechna, 1962. 312 s.

5. *Pobudka* : organ Komitetu Obywatelskiego VI-go Okręgu m. Lwowa 1918, nr 3 (8 listopada).

6. *Pobudka* : organ Komitetu Obywatelskiego VI-go Okręgu m. Lwowa 1918, nr 3 (10 listopada).

7. «Галицький гродський суд, м.Галич книга вписів, угод, донесень і декретів Галицького гродського суду, 1519-1521 рр.» Центральний Державний Історичний архів України у Львові (далі ЦДА у Львові)ф. 6, оп. 1,спр.8,арк.353-354.

8. Великочий В.С. Покуття: соціокультурна характеристика краю пограниччя *Стан та перспективи розвитку культурологічної науки в Україні* : зб. тез доповідей Всеукр. наук.-практ. конф. / [редкол.: Н. В. Федотова (гол. ред.) та ін.]. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2015. – Ч. 1. – С. 167-169.

9. Еберхард Пьотр. Зміни національної структури населення України в ХХ столітті / Перекл. А. Вовк. Варшава, 2006. 250 с. (Geopolitical Studies, vol. 13)

10. Brzoza C. Historia Polski 1918–1945 / C. Brzoza, A. Sowa. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 2009. 754 s.

11. Іллюшин І.І. Бжоза Ч., Сова А.Л. Історія Польщі 1918-1945 *Український історичний журнал*. 2008. № 1. С. 216-219.

12. Городенщина. Історично-мемуарний збірник. Зредагував Михайло Г. Марунчак. Нью-Йорк - Торонто - Вінніпег. 1978 ст.820 – 858.

13. Бачинський М. Городенщина в світлі статистичних даних, зібраних на підставі передвоєнних польських і післявоєнних советських джерел. *Городенщина*. Історично-мемуарний збірник. Нью Йорк - Торонто - Вінніпег, 1978. с.50-58.

14. Яшан В. Парохії і церкви. *Городенщина*. Історично мемуарний збірник, с. 63.

15. Кубійович, Володимир Михайлович. Західні Українські Землі в межах Польщі 1920-1939. *Western Ukraine Within Poland 1920-1939* : (етнографічні відношення) / Володимир Кубійович; Укр. Публіцист.-Наук. Ін-т. – Чикаго; Нью-Йорк: Укр. Публіцист.-Наук.Ін-т,1963. 31с.

16. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939. Національна статистика Галичини. Мюнхен : Logos, 1983. 207 с.

17. Ковальчак Г.І. Економічний розвиток західноукраїнських земель: монографія. Київ : Наукова думка, 1988. с. 193.

18. Паньків І.М. Польська, німецька та вірменська етнічні меншини в соціокультурних процесах на Покутті (друга половина ХІХ – 30-ті рр. ХХ ст.): дис. канд. іст. наук. Івано-Франківськ, 2007. С. 95–98.

19. Чорній П. І. Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду (1919–1939 рр.): демографічні та етнокультурні процеси: дис. канд. іст. наук: 07.00.05 / НАН України; Інститут українознавства ім. І. Крип'якевича; Інститут народознавства.Львів,2011.248с.

20. Монолатій І. Єврейський дискурс західноукраїнської етнополітичної сфери (кінець ХІХ – початок ХХ ст.). *Judaica Ukrainica*. 2012. № 1. С. 73–110.

21. Микола Вітенко. Етнокондиційний склад населення Галичини в останній третині ХІХ – на початку ХХ ст. *Галичина*. Ів. Фр. 2012, ч. 20 – 21, 552 с. науковий і культурно-просвітний краєзнавчий часопис.

22. Адалкін С. Аграрні відносини на західній Україні. Автореф. дис. кан. іст. наук: 07.00.01. Історія України. Львів : ЛНУ ім. І.Франка, 1952. 18с.

23. Чорній П. Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду: міжетнічне (спів)життя та соціокультурні трансформації: монографія. Львів: Інститут народознавства, 2018. с.75.

24. Чорній П. Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду: міжетнічне (спів)життя та соціокультурні трансформації: монографія. Львів : Інститут народознавства, 2018. с.76.

25. Редліх III. Разом і нарізно в Бережанах. Поляки, євреї та українці. 1919, 1945, Київ.м2007. 64с.

26. Чорній П. Етнічні групи Галичини міжвоєнного періоду: міжетнічне (спів)життя та соціокультурні трансформації: монографія. Львів: Інститут народознавства, 2018. с.76.

27. Гон М.М. Особливості міжетнічної взаємодії в контексті політичних процесів на західноукраїнських землях у міжвоєнний період: монографія. Рівне: Волинські обереги, 2006. с.87-89.

28. Дунін-Борковський П. Проблема сокальського кордону. *ZBRUC*. URL:<https://zbruc.eu/node/11818>

29. Державний архів Івано-Франківської області (далі - ДАІФО) № 35(05) С44П. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej. Opracowany na podstawie wyników pierwszego powszechnego spisu ludności dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych.–Warszawa, 1923. T. XIV. S.5-6.

30. Леся Ковач Національне питання у міжвоєнній Польщі: аналіз основних концепцій Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України 2019 3-4 99-100 с. 85.

31. Іван Монолатій "Все стало нашим": Міжетнічні взаємини в Коломиї за першої радянської окупації (1939–1941рр.) <http://kolomyya.org/histpub/historypub58.htm>Монолатій.

32. Іван Монолатій Галицькі євреї в австрійський період (1772-1918 рр.) <http://www.ji.lviv.ua/n51texts/monolati1.htm>

33. Кривава книга / Упорядник, автор передмови Ярослав Радевич–Витвицький. Передрук видань 1918 – 1921 рр. Дрогобич. Відродження, 1994.с.117.

34. Макарчук С. Етносоціальний розвиток та національні відносини на західноукраїнських землях у період імперіалізму. Львів: Вища школа, 1983 с. 115.

35. Державний архів Івано-Франківської області (далі – ДАІФО) Spis Spółdzielni (na dzień 1 stycznia 1934 część IV). Warszawa, 1935. S. 44.

36. Свідчення Рашковецького Івана Степановича 1930 року народження, освіта вища, проживає у селі Серафинці вулиця Січових стрільців Городенківської міської ради Івано-Франківської області.

37. Покуття. Історико-етнографічний нарис. – Прикарпатський національний університет ім. В. Стефаника. –Львів: Манускрипт, друк ТОВ «Майстерня книги», 2010. с.86

38. Державний архів Івано-Франківської області (далі - ДАІФО) № 35(05) С44П.Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej. Opracowany na podstawie wyników pierwszego powszechnego spisu ludności dn. 30 września 1921 r. i innych źródeł urzędowych. –Warszawa, 1923. – Т. XIV. – S.5-6.

39. Бачинський М. Городенщина в світлі статистичних даних, зібраних на підставі передвоєнних польських і післявоєнних советських джерел. *Городенщина*. Історично-мемуарний збірник. НьюЙорк - Торонто - Вінніпег, 1978. с. 50-58.

40. Свідчення Каратник Марії Миколаївної 1938 року народження, освіта вища, проживає у селі Серафинці вулиця Івана Франка Городенківської міської ради Івано-Франківської області.

41. Свідчення Яшана Василя Савовича 1945 року народження, освіта вища, проживає у селі Серафинці вулиця Івана Франка Городенківської міської ради Івано-Франківської області.

42. Свідчення Рашковецького Івана Степановича 1930 року народження, освіта вища, проживає у селі Серафинці вулиця Січових стрільців Городенківської міської ради Івано-Франківської області.

43. Блонський Р. Медицина-кредо мого життя. Упорядкування Левкун Я. Івано-Франківськ : «Місто НВ»2017 р.с.130.

44. Блонський Р. Медицина-кредо мого життя. Упорядкування Левкун Я. Івано-Франківськ видавництво «Місто НВ»2017 р.с.130-131.

45. Блонський Р. Медицина-кредо мого життя. Упорядкування Левкун Я. Івано-Франківськ видавництво «Місто НВ»2017 р.с.131.

46. Бачинський М. Городенщина в світлі статистичних даних, зібраних на підставі передвоєнних польських і післявоєнних советських джерел. *Городенщина*. Історично-мемуарний збірник. — Нью Йорк ; Торонто ; Вінніпег, 1978.с.50-58.

47. Садовський В. Людність західно-українських земель по польському перепису 30 вересня 1921 року. *Студії з поля суспільних наук і статистики*. Статистична комісія НТШ. Т. IV. Вип. 1 / за ред. д-ра М. Кордуби. Л., 1927. с.23-24.

48. Садовський В. В. Північно-західна Україна в світлі статистики. *Літ. - наук. вістн.* Львів, 1924. Ч. 11. С. 156–166; Ч. 12. С. 16.

49. Юлія Вялова Леон Василевський про проблеми ідентифікації української національної меншини у Другій Речі посполитій *Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки*. Вип. 20: Міжвідомчий збірник наукових праць. Київ : Інститут історії України НАН України, 2011.с. 14-15.

50. Макарчук С. Етносоціальний розвиток та національні відносини на західно -українських землях у період імперіалізму. - Львів: Вища школа, 1983 с.121.

51. Васюта, І. К. 1971. Селянський рух на Західній Україні в 1919–1939 роках. Львів : Видавництво Львівського університету с.39.

52. Державний архів Івано-Франківської області . Інформація повітових старостів про осіб, які підозрюються у комуністичній та українській

націоналістичній діяльності на території Станіславівського воєводства /12.XI.1921р. – 12. VII. 1922рр. / Ф. 2. оп.1 справа 20 арк. 17-18.

53. Еберхард Пьотр. Зміни національної структури населення України в ХХ столітті / Перекл. А. Вовк. – Варшава, 2006. – 250 с. – (Geopolitical Studies, vol. 13) [редкол.: Н. В. Федотова (гол. ред.) та ін.]. – Миколаїв : МФ КНУКіМ, 2015. – Ч. 1. – С. 167-169.

54. Archiwum Akt Nowych. Zespul 71/11, Sygnatura 21. - 78 str

55. Державний архів Івано-Франківської області (далі - ДАІФО), ф. 631, оп. 1,спр.158 Метричні книги села Серафінці - 4 -7 , 66-70 арк.

56. Bocheński A. , S. Łoś, W. Bączkowski, Problem polsko-ukraiński w Ziemi Czerwieńskiej. Bocheński A., Łoś S., Bączkowski W., 1938, Problem polsko-ukraiński w Ziemi Czerwieńskiej, Warszawa. С.59.

57. Krysiński A., 1935, Rozwój stosunków etnicznych na Ziemi Czerwieńskiej w Polsce Odrodzonej, „Sprawy Narodowościowe”, R. IX, nr 5-6, Warszawa.с.87.

58. Кухарчук Христина Іванівна Організаційно-правові форми кадрової політики в органах прокуратури Східної Галичини 1867–1939 років: історико-правове дослідження. Дисертація на здобуття наукового ступеня: кандидата юридичних наук Національний університет «Львівська політехніка», 2020.с.232

59. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939. Національна статистика Галичини. Мюнхен : Logos, 1983. С. 25-26.

60. Кубійович В. Етнічні групи південнозахідної України (Галичини) на 1.1.1939. Національна статистика Галичини. Мюнхен : Logos1983.С.113.

61. Станіславівське воєводство і Станіславівський повіт у світлі перепису з 1931року. *Газета «Діло»*, 17 січня 1932 року,с.2.

62. Словарь української мови : у 4 т. / [упоряд. Б. Грінченко]. – К. : Вид-во АН УРСР, 1958. Т. 2 : З–Н / [упоряд. Б. Грінченко]. 1958. 573 с.

63. Словник української мови : у 11 т. [голова ред. кол. І. К. Білодід]. Київ. : Наукова думка, 1970. Т. 4 : І–М / [ред. А. А. Бурячок, П. П. Доценко]. 1973. 840 с закл. / за заг. ред. І. Підкови, Р.Шуста. – 2-ге вид., доопр. і доповн. Київ : Генеза, 2001. 1136.

References

1. (1920. №117). Charter of the day December 3, 1920. o tymczasowej organizacji władz administracyjnych II instancji (województw) na obszarze b. Królestwa Galicji i Lodomerji z W. Ks. Krakow now on the composition of the Polish Commonwealth with the Spears and Orava. *Dziennik Ustaw*. S. 2064-2066

2. Yukhimyuk O.M. (2003). Pravovyy status orhaniv mistsevoho samovryaduvannya na terytoriyi Zakhidnoyi Ukrayiny u skladi Pol'shchi (1918 - 1939) [Legal status of local governments in Western Ukraine as part of Poland (1918 - 1939)] : Avtoref. dys. kand. yur.nauk:12.00.01 Lviv, 20 p.

3. Yurchuk O.Yu.(2005). Ukrayins'ke pytannya u pol's'kiy konservatyvniy dumtsi mizhvoyennoho periodu (1918 – 1939) [The Ukrainian question in the

Polish conservative thought of the interwar period (1918 - 1939)]: Avtoref. dys. kand. ist. nauk: 07.00.02. Lviv, 19p.

4. Jabłoński H. (1962). Narodziny drugiej Rzeczypospolitej (1918–1919) [Birthdays of the Second Rzeczypospolitej 1918-1919]. P. 23. Warszawa: Wiedza Powszechna, 312 p.

5. (1918, No. 3). Awakening: the body of the Committee of the Population of the VI District m. Lwowa (October 8).

6. (1918, No. 3). Awakening: the body of the Committee of the Obywatelskiego VI-go Okręgu m. Lwowa (October 10).

7. (2015). Central State Historical Archive of Ukraine in Lviv (hereinafter CDIA in Lviv) "Galician City Court, Halych book of entries, agreements, reports and decrees of the Galician City Court, 1519-1521." f. 6, op. 1, file 8, sheets 353-354. abstracts of reports All-Ukrainian. scientific-practical conf. / [editor: NV Fedotova (ed.) and others]. Mykolaiv: MF KNUKiM, Part 1. P. 167-169.

8. Velykochy V.S. (2015). Pokuttya: sotsiokul'turna kharakterystyka krayu pohranychchya [Pokuttya: socio-cultural characteristics of the border region] *Stan ta perspektyvy rozvytku kul'turolohichnoyi nauky v Ukrayini* [State and prospects of development of cultural science in Ukraine]: zb. tez dopovidey Vseukr. nauk.-prakt. konf. / [redkol.: N. V. Fedotova (hol. red.) ta in.]. Mykolaiv: MF KNUKiM, Part 1. P. 167-169.

9. Eberhard Piotr. (2006). Zminy natsinal'noyi struktury naselenyya Ukrayiny v XX stolitti / Perekl. A. Vovk. [Changes in the national structure of the population of Ukraine in the XX century]. Warsaw, 250 p. (Geopolitical Studies, vol. 13)

10. Brzoza S. (2009). Historia Polski 1918–1945 / S. Brzoza, A. Sowa. Kraków: Wydawnictwo Literackie, 754 p.

11 Illyushyn I.I. Bzhoza CH., Sova A.L. (2008. № 1). Istoriya Pol'shchi 1918-1945. [History of Poland 1918-1945]. *Ukrayins'kyi istorychnyy zhurnal* [Ukrainian Historical Journal]. P. 216-219.

12 Mykhaylo H. Marunchak. (1978). Horodenshchyna. Istorychno-memuarnyy zbirnyk. Grodno region. Historical and memoir collection. Edited by Mikhail G. Marunchak. New York - Toronto - Winnipeg. pp.820 - 858.

13. Bachynsky M. (1978). Horodenshchyna v svitli statystychnykh danykh, zibranykh na pidstavi peredvoyennykh pol's'kykh i pislyavoyennykh sovyet-s'kykh dzherel. [Grodno region in the light of statistical data collected on the basis of pre-war Polish and post-war Soviet sources]. *Horodenshchyna*. Istorychno-memuarnyy zbirnyk. [Grodno region. Historical and memoir collection]. New York ; Toronto; Winnipeg, p.50-58.

14. Yashan V. Parokhiyi i tserkvy. [Parishes and churches]. *Horodenshchyna*. *Istorychno memuarunny zbirnyk*. [Grodno region. Historical memoir collection], p. 63.

15. Kubyovych, Volodymyr Mykhailovych. (1963). Western Ukraine Within Poland 1920-1939 [(Ukraine (ethnographic relations))] / Volodymyr Kubyovych; Ukr. Publicist.-Science. Inst. - Chicago; New York: Ukr. Publicist.-Nauk.In-t. 31c.

16. Kubiyovych V. (1983). Etnichni hrupy pivdennozakhidnoyi Ukrayiny (Halychyny) na 1.1.1939. Natsional'na statystyka Halychyny [Ethnic groups of southwestern Ukraine (Galicia) on 1.1.1939. National statistics of Galicia]. Munich: Logos, 207p.

17. Kovalchak GI (1988). Ekonomichnyy rozvytok zakhidnoukrayins'kykh zemel' [Economic development of Western lands]: a monograph K .: Scientific Opinion, p.193.

18. Pankiv IM (2007). Pol's'ka, nimets'ka ta virmens'ka etnichni menshyny v sotsiokul'turnykh protsesakh na Pokutti (druha polovyna XIX – 30-ti rr. XX st.) [Polish, German and Armenian ethnic minorities in socio-cultural processes in Pokut (second half of the nineteenth - 30's of the twentieth century.)]: Dis. Cand. ist. Sciences. Ivano-Frankivsk, P. 95–98.

19. Chorniy PI (2011). Etnichni hrupy Halychyny mizhvoyennoho periodu (1919–1939 rr.): demohrafichni ta etnokul'turni protsesy [Ethnic groups of Galicia of the interwar period (1919–1939): demographic and ethnocultural processes]: dis. Cand. ist. Sciences: 07.00.05 / NAS of Ukraine; Institute of Ukrainian Studies. I. Krypyakevych; Institute of Ethnology. Lviv, 248p.

20. Monolatiy I. (2012). Yevreys'kyi dyskurs zakhidnoukrayins'koyi etnopolitychnoyi sfery (kinets' XIX – pochatok XX st.) [Jewish discourse of the Western Ukrainian ethno-political sphere (late nineteenth - early twentieth century.)]. Judaica Ukrainica. № 1. S. 73–110.

21. Mykola Vitenko.(2012). Etnokondytsiynyy sklad naseleण्या Halychyny v ostanniy tretyni XIX – na pochatku XX st. [Ethno-conditional composition of the population of Galicia in the last third of the XIX - early XX centuries]. Galicia. Iv. Fr., pp. 20 - 21, 552 p. scientific and cultural-educational local lore journal.

22. Adalkin S. (1952). Ahrarni vidnosyny na zakhidniy Ukrayini. [Agrarian relations in western Ukraine]. Abstract. dis. can. ist. Science: 07.00.01. History of Ukraine / Adalin S. Pavlovych.- Lviv: LNU. I. Franko, 18p.

23. Chorniy P. (2018). Etnichni hrupy Halychyny mizhvoyennoho periodu: mizhetnichne (spiv)zhyttya ta sotsiokul'turni transformatsiyi [Ethnic groups of Galicia of the interwar period: interethnic (singing) life and socio-cultural transformations]: monograph. - Lviv: Institute of Ethnology, p.75.

24. Chornii P. (2018). Etnichni hrupy Halychyny mizhvoyennoho periodu: mizhetnichne (spiv)zhyttya ta sotsiokul'turni transformatsiyi Ethnic groups of Galicia of the interwar period: interethnic (singing) life and socio-cultural transformations: monograph. Lviv: Institute of Ethnology, p.76.

25. Redlich III. (2007). Razom i narizno v Berezhanakh. Polyaky, yevreyi ta ukrayintsi. 1919, 1945 [Together and separately in Brzezany. Poles, Jews and Ukrainians. 1919, 1945], K. p. 64.

26. Chornii P. (2018). Etnichni hrupy Halychyny mizhvoyennoho periodu: mizhetnichne (spiv)zhyttya ta sotsiokul'turni transformatsiyi Ethnic groups of

Galicia of the interwar period: interethnic (singing) life and socio-cultural transformations: monograph. Lviv: Institute of Ethnology, p.76.

27. Gon MM (2006). Osoblyvosti mizhetnichnoyi vzayemodiyi v konteksti politychnykh protsesiv na zakhidnoukrayins'kykh zemlyakh u mizhvoyennyi period. [Features of interethnic interaction in the context of political processes in Western Ukraine in the interwar period]: a monograph. Rivne: Volyn charms, p.87-89.

28. Dunin-Borkovsky P. The problem of the Sokal border // ZBRUČ. URL: <https://zbruc.eu/node/11818>

29. State Archives of Ivano-Frankivsk Region (hereinafter - DAIFO) № 35 (05) C44П. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej. Compiled on the basis of the results of the first popular list of insanity dn. September 30, 1921 i innych źródeł urzędowych. – Warszawa, 1923. - T. XIV. - P.5-6

30. Lesia Kovacs National issue in interwar Poland: analysis of the basic concepts of the institute of political and ethno-national research named after if Kuras NAS of Ukraine 2019 3-4 99-100 p. 85.

31. Ivan Monolatiy "Everything has become ours": Interethnic relations in Kolomyia during the first Soviet occupation (1939-1941) <http://kolomyia.org/histpub/historypub58.htm> Monolatiy.

32. Ivan Monolatiy Galician Jews in the Austrian period (1772-1918) <http://www.ji.lviv.ua/n51texts/monolatiy1.htm>

33. (1994). Kryvava knyha / Uporyadnyk, avtor peredmovy Yaroslav Radevych–Vytvyts'kyi. Peredruk vydan' 1918 – 1921 rr [Bloody Book/ Compiler, author of the foreword Yaroslav Radevich - Vytvytsky. Reprint of publications 1918 – 1921. Drohobych. Renaissance, p.117.

34. Makarchuk S. (1983). Ethnosocial development and national relations in Western Ukraine in the period of imperialism. - Lviv: Higher School, 115.

35. (1935). State Archives of the Ivano-Frankivsk Region (hereinafter - DAIFO) Spis Spółdzielni (on 1 January 1934 part IV). Warszawa,. P. 44.

36. Testimony of Ivan Stepanovych Rashkovetsky, born in 1930, higher education, lives in the village of Serafinka, Sichovy Striltsiv Street, Horodenka City Council, Ivano-Frankivsk Region.

37. Penance. Historical and ethnographic essay. - Precarpathian National University. V. Stefanika. –Lviv: Manuscript, printing of Book Workshop LLC, 2010. p.86

38. State Archives of Ivano-Frankivsk Region (hereinafter - DAIFO) № 35 (05) C44П. Skorowidz miejscowości Rzeczypospolitej Polskiej. Compiled on the basis of the results of the first popular list of insanity dn. September 30, 1921 and other sources of equipment. –Warszawa, 1923. - T. XIV. - P.5-6.

39. Bachynsky M. (1978). Grodno region in the light of statistical data collected on the basis of pre-war Polish and post-war Soviet sources / M. Bachynsky // Grodno region. Historical and memoir collection. - New York ; Toronto; Winnipeg, p. 50-58.

40. Testimony of Maria Mykolayivna Karatnyk, born in 1938, higher education, lives in the village of Serafinka, Ivana Franka Street, Horodenka City Council, Ivano-Frankivsk Region.

41. Testimony of Yashan Vasyl Savovych, born in 1945, higher education, lives in the village of Serafinka, Ivan Franko Street, Horodenka City Council, Ivano-Frankivsk Region.

42. Testimony of Ivan Stepanovych Rashkovetsky, born in 1930, higher education, lives in the village of Serafinka, Sichovykh Striltsiv Street, Horodenka City Council, Ivano-Frankivsk Region.

43. Blonsky R. (2017). Medicine is the credo of my life. Arrangement Levkun J. Ivano-Frankivsk publishing house "City of NV" p.130.

44. Blonsky R. (2017). Medicine is the credo of my life. Arrangement Levkun J. Ivano-Frankivsk publishing house "City of NV" p.130-131.

45. Blonsky R. Medicine is the credo of my life. Arrangement Levkun J. Ivano-Frankivsk publishing house "City of NV" 2017 p.13 1.

46. Bachynsky M. Grodno region in the light of statistical data collected on the basis of pre-war Polish and post-war Soviet sources / M. Bachynsky // Grodno region. Historical and memoir collection. - New York ; Toronto; Winnipeg, 1978.p.50-58.

47. Sadovsky V. Population of Western Ukrainian lands according to the Polish census of September 30, 1921 // Studies in the field of social sciences and statistics. Issued by the Statistical Commission of the NTSh. T. IV. Vip. 1 / for ed. Dr. M. Corduby. - L., 1927. p.23-24.

48. Sadovsky VV North-Western Ukraine in the light of statistics // Lit. - science. news Lviv, 1924. Part 11. pp. 156–166; Part 12. P. 16.

49. Yulia Vyalova (2011). Leon Vasylevsky on the problems of identification of the Ukrainian national minority in the Second Commonwealth International relations of Ukraine: scientific research and discoveries. - Vip. 20: Interdepartmental collection of scientific papers. - Kyiv: Institute of History of Ukraine, National Academy of Sciences of Ukraine, 14-15.

50. Makarchuk S. Ethnosocial development and national relations in the western Ukrainian lands during imperialism. - Lviv: Higher School, 1983 p.121

51. Vasyuta, IK (1971). Peasant movement in Western Ukraine in 1919-1939. Lviv: Lviv University Publishing House p.39.

52. State Archives of Ivano-Frankivsk region. Information of county elders about persons suspected of communist and Ukrainian nationalist activities on the territory of Stanislaviv Voivodeship / November 12, 1921. - 12. VII. 1922 / F. 2. op.1 case 20 sheets. 17-18.

53. Eberhard Piotr. (2015). Changes in the national structure of the population of Ukraine in the XX century / Translated. A. Vovk. - Warsaw, 2006. - 250 p. - (Geopolitical Studies, vol. 13) [ed. : NV Fedotova (ed.) And others]. - Mykolaiv: MF KNUKiM, Part 1. P. 167-169.

54. Archiwum Akt Nowych. Zespul 71/11, Sygnatura 21. - 78 str

55. State Archives of Ivano-Frankivsk Region (hereinafter - DAIFO), f. 631, on. 1, file 158 Metric books of the village of Serafintsi - 4 -7, 66-70 sheets.

56. Bocheński A., S. Łoś, W. Byczkowski, The Polish-Ukrainian problem in the Earth Czerwieńskiej. Bocheński A., Łoś S., Bączkowski W., 1938, Polish-Ukrainian problem in the Czerwieńskie Land, Warsaw. P.59.

57. Krysiński A., 1935, Development of ethnic relations in the Czerwieńska Ziemi in Poland Odrodzonej, "Sprawy Narodowościowe", R. IX, nr 5-6, Warszawa.s.87

58. Kukharchuk Khrystyna Ivanivna (2020). Organizational and legal forms of personnel policy in the prosecutor's office of Eastern Galicia in 1867-1939: historical and legal research. Dissertation for the degree of Candidate of Law, Lviv Polytechnic National University, p.232

59. Kubiyovych V. Ethnic groups of southwestern Ukraine (Galicia) on 1.1.1939. National statistics of Galicia / V. Kubiyovych. - Munich: Logos, 1983. pp. 25-26.

60. Kubiyovych V. (1983). Ethnic groups of southwestern Ukraine (Galicia) on 1.1.1939. National statistics of Galicia / V. Kubiyovych. - Munich: Logos, P.113

61. Stanyslavivs'ke voyevodstvo i Stanyslavivs'kyy povit u svitli perepysu z 1931roku. Hazeta «Dilo», 17 sichnya 1932 roku,s.2

62. (1958). Dictionary of the Ukrainian language: in 4 volumes / [order. B. Grinchenko]. K.,. T. 2: 3 H / [B. Grinchenko]. 573 p.

63. (1973). Dictionary of the Ukrainian language: in 11 volumes [ed. count. IK Bilodid]. K.: Наукова думка, 1970. - Т. 4: І – М / [ред. АА Buryachok, РР Dotsenko].- 840 с. І. Horseshoes, R. Shusta. - 2nd ed., Doopr. and add. - K.: ненеза, 2001. 1136 с. 2.

Рецензенти:

Кучер В.І., д.і.н., професор

Падалка С. С., д.і.н., професор

Надійшла до редакції 20.11.2021 р.